

**Wydanie specjalne
sierpień 2020**

Wiadomości Turystyczne – pismo
branżowe pracowników turystyki
Wydawca: Eurosystem
www.wiadomosciturystyczne.pl

#CzasNaPolskę

REGIONY NADAL WIDZĄ POTENCJAŁ W TURYSTYCE WODNEJ

Rzeki i jeziora podnoszą atrakcyjność
turystyczną regionów i miast, dzięki
nim można rozwijać wypoczynek
aktywny i kulturowy.

OFERTA WIOSEK TEMATYCZNYCH CORAZ BARDZIEJ PROFESJONALNA

TURYŚCI JEDNAK NIE BOJĄ SIĘ ŚLĄSKA

Regiony nadal widzą potencjał w turystyce wodnej

Rzeki i jeziora podnoszą atrakcyjność turystyczną regionów i miast, dzięki nim można rozwijać wypoczynek aktywny i kulturowy. By Polska mogła wykorzystać ich potencjał w pełni, nadal potrzebuje inwestycji.

ELŻBIETA GOLA

Od pojezierzy przez regiony nadmorskie aż do miast – w Polsce akwenów wodnych nie brakuje. Nie brakuje też amatorów wypoczynku na wodzie lub nad wodą – bez względu na to, czy mówimy o turystach preferujących aktywny czy pasywny odpoczynek. – Lubuskie jest o tyle specyficznym regionem, że nie ma dostępu ani do gór, ani do morza, które tradycyjnie przyciągają wielu turystów – mówi Jadwiga Błoch, prezes Lubuskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej (LOTUR). – Mamy za to piękne jeziora i liczne rzeki z czystą wodą. Upodobali je sobie kajakarze, żeglarze, ale też motorowodniacy i miłośnicy nurkowa-

nia oraz wędkowania – dodaje. Przez lubuskie biegnie kilka rzek, po których można pływać kajakami, np. szlakiem „Ku Bałtykowi” wzdłuż jezior: Lipie, Słowa i Osiek, następnie rzekami Drawą, Notecią, Wartą, Odrą do Morza Bałtyckiego. Jest to obecnie najdłuższy po Mazurach szlak wodny w Polsce. Z kolei Pojezierze Dobiegniewskie przyciąga żeglarzy i nurków. Zainteresowani tym ostatnim rodzajem odpoczynku mogą spróbować swoich sił w odkrywaniu świata podwodnego na jeziorze Lipie – wszystko odbywa się pod okiem instruktorów, na miejscu można też wypożyczyć sprzęt. W czasach przed pandemią zainteresowaniem, w dużej części wśród gości z Niemiec, cieszyły się oferty wypoczynku połączone z wędkowa-

niem. Klienci mogą nie tylko łowić ryby, ale także je uwęździć czy zamarynować i w takiej postaci zabrać do domu. – Teraz z uwagi na ograniczenia w podróżowaniu, popyt na takie oferty jest mniejszy – przyznaje Jadwiga Błoch, ale dodaje, że generalnie turystyka wodna w regionie bardzo dobrze się rozwija. Na razie trudno ją promować, bo, jak mówi prezes, pieniądze na konkursy organizowane przez samorządy zostały przeznaczone na walkę ze skutkami pandemii. LOTUR pokazał jednak „wodną” stronę regionu w ramach akcji promocyjnej realizowanej przez Polską Organizację Turystyczną „Odpoczywaj w Polsce”. – W telewizji śniadaniowej zaprezentowaliśmy Łągów położony nad dwoma jeziorami: Łagowskim i Trześniowskim. ►

Przystań Powiat Nakielski zaprasza nad Noteć

Przystań Powiat Nakielski położona jest w Nakle nad Notecią, nad rzeką Noteć. Noteć jako jedna z niewielu rzek w regionie jest jednocześnie rzeką żeglowną i częścią międzynarodowej drogi wodnej E70 Antwerpia – Kłajpeda. Rzeką Noteć jest połączona Kanałem Bydgoskim z rzeką Brda, zaś Kanał Bydgoski jest łącznikiem pomiędzy dorzeczem Wisły i Odry.

Budynek Przystani Powiat Nakielski spełnia funkcje turystyczne, szkoleniowe i administracyjne, będąc siedzibą Referatu Turystyki i Sportu Starostwa Powiatowego w Nakle nad Notecią.

W skład zabudowy oprócz części turystycznej wchodzi: bosmanat – pełniący funkcję punktu informacyjnego, kapitanat, warsztat szkutniczy oraz hangar przeznaczony do przechowywania sprzętu wodnego.

Na terenie Przystani Powiat Nakielski mogą odbywać się szkolenia i konferencje. Specjalnie wyposażona do tego celu w nowoczesny sprzęt komputerowy i multimedialny sala konferencyjno – dydaktyczna pomieści około 50 osób.

Do dyspozycji turystów jest pięć klimatyzowanych dwuosobowych pokoi. W każdym z pomieszczeń noclegowych znajduje się łazienka, balkon, TV, suszar-

ka, sejf oraz dostęp do WI-FI. Przystań dysponuje bazą noclegową łącznie dla 10 osób z możliwością przygotowania 5 dostawek. Dla gości przystani do dyspozycji pozostaje w pełni wyposażona kuchnia oraz miejsce do przygotowywania i spożywania posiłków. Dodatkowo budynek jest wyposażony w liczne sanitariaty, w tym prysznice oraz toalety, które są udostępnione dla wodniaków. Przystań jest w pełni przystosowana dla osób niepełnosprawnych (sanitariaty dla osób niepełnosprawnych i winda wewnątrz budynku).

Basen portowy Przystani Powiat Nakielski przeznaczony jest do bezpiecznego cumowania jachtów żaglowych i motorowych oraz innych jednostek rekreacyjnych, sportowych, wypoczynkowych i ratowniczych. Na fanów wodniactwa czekają wyposażone w dostęp do energii elektrycznej i wody pomosty, a także wygodny slip ułatwiający zwodowanie jednostki czy też jej wyciągnięcie na ląd.

Na terenie otaczającym budynek przystani i basen portowy powstały: boiska do siatkowej piłki plażowej, place zabaw, siłownia plenerowa, a także mini pole namiotowe z miejscem do grillowania, rekreacji oraz miejsca parkingowe dla przybywających na teren przystani.

Na terenie Przystani Powiat Nakielski mieści się wypożyczalnia sprzętu. Można tam wypożyczyć m.in. kajaki jednoosobowe, dwuosobowe, rowery wodne, rowery wodne typu „TAXI” oraz rower wodny typu „TAXI” z napędem spalinowym. Ponadto do dyspozycji mieszkańców powiatu nakielskiego i przybyłych turystów są rowery miejskie oraz przyczepki do przewozu dzieci.

W przerwie między atrakcjami, jakie oferuje Przystań Powiat Nakielski nabrać sił można także przy odrobinie słodkości, jakie oferuje kawiarnia „Cafe Przystań”. Z tarasu kawiarni podziwiać można rzekę oraz urokliwe łąki nadnoteckie stanowiące Dolinę Noteci objętą programem NATURA 2000.

www.powiat-nakielski.pl

Agnieszka Lis
Klienci to głównie rodziny,
ale też pracownicy, bo firmy
często decydują się
na organizację spływów
w ramach imprez
integracyjnych

► Turystyka wodna to w moim przekonaniu nie tylko wakacje aktywne, ale też mniej intensywny wypoczynek, na przykład na rowach wodnych – dodaje.

INWESTYCJE Z EUROPIENIĘDZY

Odpoczynek nad rzeką wielu kojarzy się z kajakami – a w Polsce szlaków, na których można zrobić spływy, jest niezliczona ilość. – Kiedy wiele lat temu zająłem się organizacją spływów kajakowych, konkurencja była niewielka. Dziś firm o tym profilu działalności jest coraz więcej – mówi Andrzej Górski, prezes Lokalnej Organizacji Turystycznej wokół Drawy. Powodem tego jest, według niego, większa dostępność do środków unijnych, z których przedsiębiorcy skorzystali, by rozwinąć takie firmy. Choć o pieniądze zabiegali i przedsiębiorcy, i samorządy, to zdaniem Andrzeja Górskiego ta forma wypoczynku nadal potrzebuje wsparcia. Chodzi zarówno o działania promocyjne, jak i poprawę infrastruktury wzdłuż szlaków. Jednym z problemów jest niewystarczająca baza noclegowa, co może tłumaczyć, dlaczego turyści przyjeżdżają na jeden dzień, a nie na dłuższy urlop. – Dziś ruch turystyczny ograniczony jest praktycznie do sobót. Chcielibyśmy ten okres wydłużyć, być może w tym roku Polacy bardziej przekonają się do takiego spędzania wakacji, jeśli w związku z pandemią zdecydują się zostać w Polsce – mówi prezes, choć, jak dodaje, mimo wszystko spływy kajakowe pozostaną raczej uzupełnieniem urlopu, a nie podstawowym sposobem jego spędzania. LOT wokół Drawy aktywnie działa na rzecz zwiększenia atrakcyjności obu rzek i prowadzi projekt unijny Papięski Szlak Kajakowy na Drawie i Korytnicy Szansą Rozwoju

Regionu, w ramach którego rozbudowana będzie infrastruktura wzdłuż tych rzek. Plan zakłada budowę nowych przystani, punktów do wodowania kajaków, miejsc odpoczynku, w których można coś zjeść. W projekt włączyło się pięć gmin – Czaplinek, Złocieniec, Drawsko Pomorskie, Drawno i Mirosławiec. W tej ostatniej już wcześniej znajdowała się ścieżka edukacyjna, która teraz ma być przysposobiona dla kajakarzy.

NA CZAS PANDEMII WODA IDEALNA

Turystyka wodna jest też ważna dla Kaszub. Tu także turyści przyjeżdżają uprawiać sporty wodne. – Spływy kajakowe odbywają się z zachowaniem wszelkich zasad bezpieczeństwa, o które dbają organizatorzy spływów i wypożyczalnie sprzętu wodnego – mówi Agnieszka Lis z Lokalnej Organizacji Turystycznej Serce Kaszub i dodaje, że ta forma wypoczynku na obecne czasy wydaje się idealna, bo pozwala wypoczywać tylko w gronie osób, które i tak przebywają ze sobą na co dzień. – Klienci to głównie rodziny, ale też pracownicy, bo firmy często decydują się na organizację spływów w ramach imprez integracyjnych – informuje Agnieszka Lis. W regionie powstały nowe przystanie kajakowe, a LOT Serce Kaszub zamierza wydać oddzielny przewodnik, opisujący szlaki kajakowe w powiecie kościerskim – sercu Kaszub – w najmniejszych szczegółach. W tym regionie dużym powodzeniem cieszy się też żeglowność, szczególnie na Kaszubskim Morzu, czyli krzyżu Jezior Wdzydzkich. – W tym roku, podobnie jak w poprzednich latach, organizowane są regaty, a chętnych do udziału nie brakuje. W tym względzie pandemia nam nie przeszkodziła – konkluduje.

MIASTA URZEKAJĄ

Na dostępie do wody korzystają też miasta, a jednym z przykładów jest Bydgoszcz. – Brda i Kanał Bydgoski podnoszą atrakcyjność turystyczną miasta – mówi Przemysław Zbytek, właściciel Biura Turystyki Activ. – Chcemy to wykorzystać przy promocji i tworzeniu nowych produktów turystycznych. W gronie kilkunastu przedsiębiorców podjęliśmy już rozmowy z miastem i zaproponowaliśmy opracowanie projektu pod nazwą „Bydgoszcz urzeka” – informuje. Co prawda będzie on obejmował nie tylko wykorzystanie akwenów wodnych na potrzeby turystyki, ale to właśnie one będą jednym z kluczowych elementów działań. Bydgoskie firmy turystyczne chcą wzorować się na stolicy Czech. – Turyści, którzy wykupią w Pradze nocleg albo skorzystają z restauracji, dostają zniżki na korzystanie z różnych atrakcji turystycznych miasta. Chcemy stworzyć analogiczny program i dokładać na przykład do pobytów w hotelach rejsy statkiem czy zwiedzanie miasta Szlakiem Czterech Pancernych. To właśnie w Bydgoszczy kręcone były wszystkie sceny na rzekach, jakie pojawiły się w serialu – mówi Przemysław Zbytek. Właściciel Biura Turystyki Activ potwierdza, że z powodu pandemii ruch turystyczny zamarł, nie ma więc nic dziwnego w tym, że miasto nie uruchamia statków wycieczkowych po Brdzie, bo koszty byłyby zbyt wysokie w porównaniu z przychodami. Jednak dla klientów grupowych czy instytucjonalnych można by wznowić działalność. – Będziemy przekonywać władarzy Bydgoszczy, by udostępniły słynne słoneczniki, czyli statki zasilane energią słoneczną, dla grup turystycznych. Musimy działać, by pobudzić popyt – uważa Przemysław Zbytek. Przedsiębiorcy chcieliby też, żeby miasto ponownie udostępniło Barkę Lemara, która kiedyś funkcjonowała jako pchacz, a dziś jest muzeum. W ramach projektu „Bydgoszcz urzeka” właściciele wypożyczalni kajaków, housebootów i inni przedsiębiorcy chcieliby także łączyć swoje usługi z tymi oferowanymi przez instytucje kultury, by wspólnie organizować na przykład imprezy nad rzeką. Turystyka wodna może w tym roku zyskać nowe grono klientów, którzy będą chcieli spędzić urlop w gronie rodziny, z dala od tłumów. Rejsy po jeziorach czy spływy kajakowe, nawet jeśli odbywają się w popularnych regionach turystycznych kraju, pozwalają na zachowanie dystansu społecznego i na prawdziwy relaks mimo pandemii.

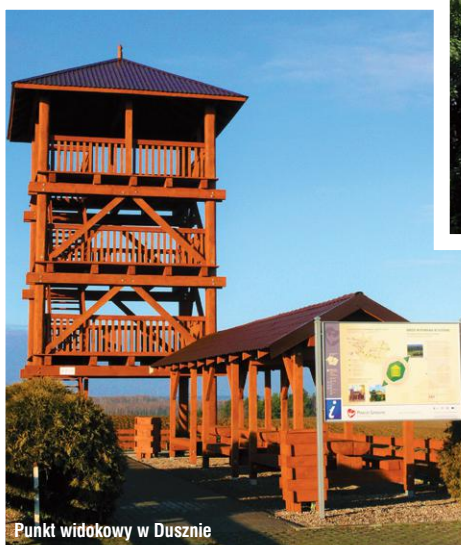
Trzemeszno – perła na Szlaku Piastowskim

Okolice Trzemeszna położone są w Wielkopolsce w najwyższej części Pojezierza Gnieźnieńskiego i samym centrum Szlaku Piastowskiego, pomiędzy dwoma jeziorami: długim, rynnowym Jeziorem Popielewskim a znacznie mniejszym Jeziorem Klasztornym, stwarzającymi idealne warunki do żeglowania i spływów kajakowych.

Średniowieczne legendy wiążą początki miasta z klasztorem benedyktynów, który miał być założony przez św. Wojciecha, tutaj też miały zostać złożone szczątki męczennika po wykupieniu jego ciała od Prusów. Nic dziwnego, że postać Wojciecha występuje w herbie miasta. Do dzisiaj możemy oglądać powstały w XVIII w. budynek szpitala św. Łazarza (obecnie Środowiskowy Dom Samopomocy) oraz tzw. Alumnat z piękną bramą z popiersiem króla Stanisława Augusta Poniatowskiego. Jednakże najważniejszym zabytkiem Trzemeszna jest kościół poklasztorny, obecnie późnobarokowa bazylika pw. Wniebowzięcia Najświętszej Marii Panny z zachowanymi elementami zabudowy romańskiej i gotyckiej, nosząca od pół wieku miano bazyliki mniejszej. Warto zatem poświęcić parę chwil i zajrzeć do wnętrza świątyni, istnieje też możliwość zwiedzenia wystawy archeologicznej znajdującej się pod chórem. Miłośnicy historii mogą zawitać również do Izby Tradycji w Zespole Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych, by zobaczyć wiele ciekawych dokumentów szkolnych z XIX i XX w. oraz do Izby Pamięci Jana Kilińskiego poświęconej najstawniejszemu trzemesznianinowi – bohaterowi insurekcji warszawskiej. Natomiast w podtrzemeszeńskiej wsi Niewolno znajduje się Izba Pamięci poświęcona hitlerowskim obozom zagłady.

Zbliżając się do Trzemeszna nie sposób zauważyć górującej nad miastem 41-metrowej wieży ciśnieniowej z 1905 r., która pełni swoją rolę do dzisiaj.

Przez obszar gminy przebiega kilka szlaków rowerowych pozwalających bliżej poznać okolicę. Niewątpliwie bogatą historię posiada Kruchowa, niegdyś wieś rycerska, w której w średniowieczu istniała mieszkalno - obronna wieża rycerska, przekształcona z biegiem lat w rezydencję pałacową. Pałac istnieje do dziś. Z Kruchowa warto udać się stroną Wydartowa i Duszna, by zobaczyć starą kuźnię z 1865 r. oraz wejść na wieżę widokową umiejscowioną w najwyższym punkcie Wału Wydartowskiego - najwyższego wzniesienia w tej części Wielkopolski. Turysta powinien zajrzeć także do wsi Ławki, kilka kilometrów od Kruchowa, znanej przede wszystkim jako miejsce urodzenia jednego z najstawniejszych Wielkopolan – Hipolita Cegielskiego. Jego rodzinny dom zachował się do dzisiaj, a w pobliżu znajduje się pamiątkowa tablica. Z Ławek podróżnikowi proponujemy udać się do wsi Gołąbki, niewielkiej acz urokliwej miejscowości letniskowej - można tam skorzystać z gościnności ośrodka wypoczyn-

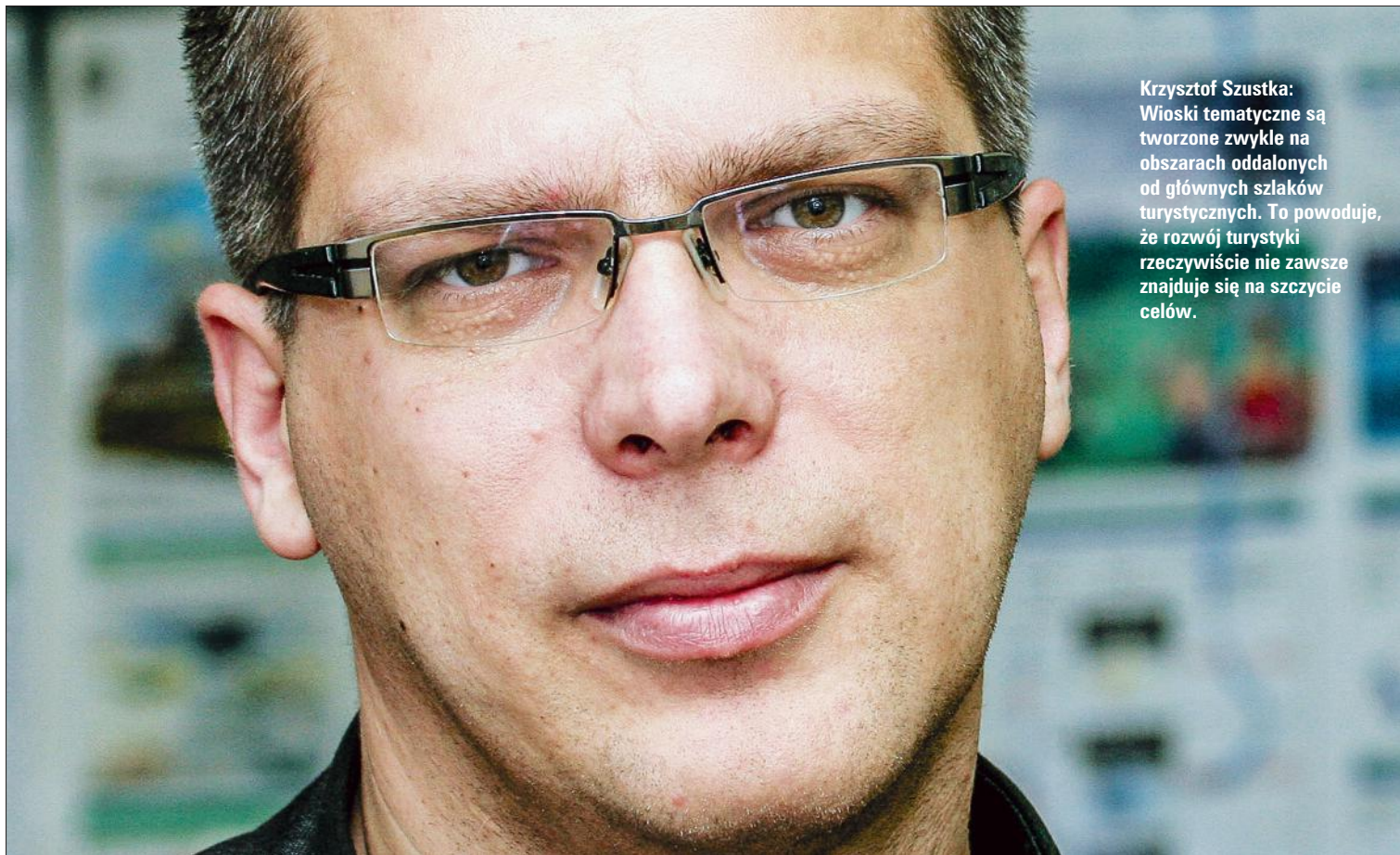
kowego oraz gospodarstw agroturystycznych, a przy okazji zażyć kąpieli w pobliskich jeziorach. Natomiast miłośnicy architektury drewnianej bez wątplenia powinni zajrzeć do wsi Kamieniec. Znajduje się tam wzniesiony w 1723 roku drewniany kościół pw. Św. Jakuba.

Gdy poznajemy historię Trzemeszna oraz okolic zdumiewać może liczba sławnych osób, jakie urodziły się, mieszkały lub gościły w tych stronach. Mało, kto wie, że Trzemeszno to miejsce urodzenia Jędrzeja Moraczewskiego - pierwszego polskiego premiera. Natomiast z pobliskiego Trzemięzła pochodził jeden z przywódców i organizatorów powstania wielkopolskiego i II powstania śląskiego Mieczysław Paluch. Wśród wychowanków otwartego w 1776 r. Collegium

Trzemesnese znaleźli się m.in. Jędrzej Śniadecki – ojciec polskiej chemii, Hipolit Cegielski, gen. Marian Langiewicz – dyktator powstania styczniowego, Wojciech Trąpczyński – marszałek Sejmu i Senatu oraz Jerzy Waldorff, krytyk muzyczny i dziennikarz.

Położenie geograficzne, walory historyczne i przyrodnicze, bogata baza hotelarsko-gastronomiczna, rozwinięta sieć dróg oraz infrastruktura dają możliwość uprawiania czynnej rekreacji i sportu. W połączeniu z tradycyjnym jedzeniem i staropolską gościnnością, sprawią, że każdy strudzony podróżą wypocznie. Znajdzie coś ciekawego dla siebie, nabierze sił i wyjedzie zadowolony, by znów powrócić...

Urząd Miejski Trzemeszna
ul. gen. H. Dąbrowskiego 2
62-240 Trzemeszno
tel. 61 415 43 06
e-mail: sekretariat@trzemeszno.pl
www.trzemeszno.pl

Krzysztof Szustka:
Wioski tematyczne są tworzone zwykle na obszarach oddalonych od głównych szlaków turystycznych. To powoduje, że rozwój turystyki rzeczywiście nie zawsze znajduje się na szczycie celów.

Oferta wiosek tematycznych coraz bardziej profesjonalna

Z oferty turystycznej wiosek tematycznych korzystają dziś głównie grupy szkolne. Dzięki nim tą ofertą interesują się również turyści indywidualni – mówi Krzysztof Szustka, animator wiosek tematycznych z portalu Wioska-tematyczna.pl

MAŁGORZTA ORLIKOWSKA

Według przyjętych definicji „wioska tematyczna” to wieś, w której rozwój lokalnej gospodarki jest związany z integracją lokalnej społeczności wokół określonego tematu.

W nawiązaniu do tego pomysłu mieszkańcy mogą tworzyć produkty turystyczne, które zapewnią im alternatywne do rolnictwa źródła dochodów. Czy na obszarach wiejskich w Polsce są warunki do tworzenia takich wsi? Jak najbardziej. Założyć ją można praktycznie wszędzie. Dobrze jest, jeśli temat wioski

nawiązuje do elementu wyróżniającego tę miejscowość. To może być walor przyrodniczy, np. wiekowy dąb, rezerwat przyrody, park krajobrazowy, bliskość obszaru Natura 2000. Działają tu takie projekty jak: Wioska Bociana, Wioska Darów Lasu, Wioska w dechę, Wioska lawendy i ziół wszelakich, Wioska rybacka, Wioska Piasku i Kamienia. Wyróżnikiem może być też dziedzictwo kulturowe: zabytkowy obiekt, ale i charakterystyczne dla danego miejsca produkty, zawody, przy których powstały Wioska Okrągłego Zamku, Wioska Kolejarzy, Osada

Strażacka, Rogata Wieś, Wieś Chlebowa, Wioska Smaków, Wioska Czarów i Magii itp. Słowem coś, co z jednej strony zintegruje mieszkańców wokół określonego tematu, z drugiej przyciągnie osoby z zewnątrz i pozwoli na stworzenie dla nich oferty turystycznej.

Czy mieszkańcy obszarów wiejskich odczuwają potrzebę integracji poprzez tworzenie wiosek tematycznych? Jak dużo jest ich na terenie kraju?

W 2012 r. wspólnie z Fundacją Ekologiczną

Krzysztof Szustka

Zawodowo: pochodzi z Legnicy, absolwent Politechniki Wrocławskiej. Jest animatorem wiosek tematycznych, moderatorem odnowy wsi, specjalistą z zakresu promocji i rozwoju obszarów wiejskich, wiosek tematycznych i ekomuzeów, twórca gier terenowych Questów-Wypraw Odkrywców. Od 2000 r. związany z tworzeniem ofert pobytowych na terenach wiejskich w całej Polsce. Prezes Fundacji Calamita i twórca ogólnopolskiego portalu www.wioska-tematyczna.pl.

Zainteresowania: fotografia, geocaching, podglądanie przyrody.

Zielona Akcja pozyskaliśmy grant związany z tworzeniem wsi tematycznych „Wiosek z pomysłem”. W jego wyniku na Dolnym Śląsku powstało 10 wiosek tematycznych. W następnych latach projekt był kontynuowany, powstawały kolejne wioski. Wiele z nich funkcjonuje do tej pory. Jednocześnie w innych regionach, m.in. na Opolszczyźnie, w Wielkopolsce i województwie podlaskim w wyniku innych programów, powstawały podobne przedsięwzięcia. Choć brakuje zbiorczych danych, można przyjąć, że na przestrzeni ostatnich 20 lat ponad tysiąc miejscowości wypracowało ofertę wioski tematycznej, przy czym tych faktycznie działających jest ok. 100–200. Wiele funkcjonuje przede wszystkim na rzecz swoich mieszkańców. 40–50 dodatkowo jest zorientowanych na odwiedzających. To wsie, które znalazły na siebie pomysł: wymyśliły nazwę i temat przewodni, wokół którego stworzyły cykle imprez tematycznych dla mieszkańców oraz ofertę dla turystów. Ta oferta jest systematycznie rozwijana, co powoduje, że mieszkańcy zarabiają na pomysł.

Co decyduje o tym, że jedne wioski tematyczne trwają, rozwijają się, a inne „umierają”?

Wiele zależy od tego, czy pomysł stworzenia wioski jest narzucony z góry, np. przez wójta, urząd marszałkowski, lokalną grupę działania, czy też jest to inicjatywa lokalnej społeczności. W procesie odnowy wsi, którym się zajmuję, tworzenie wiosek

tematycznych jest uznawane za najwyższe stadium procesu związanego z poprawianiem jakości życia na wsi. Oznacza to, że stworzyć ją można, kiedy zaspokojone są podstawowe potrzeby mieszkańców i samej miejscowości. Dopiero wtedy bowiem mieszkańcy dojrzejwią do tego, by się integrować, podejmować wspólne działania i rozwijać swoje małe ojczyzny. Ta reguła nie zawsze się sprawdza. W ostatnich latach przeprowadziliśmy jako fundacja ok. 200–300 spotkań, warsztatów, konferencji na temat idei tworzenia wsi tematycznych. Uczestniczą w nich zazwyczaj reprezentanci 2–3 wsi. Po takich spotkaniach średnio 1–2 ośrodki „łapią bakcyła” i przystępują do procesu tworzenia wioski, pozostałe potrzebują czasu, by oswoić się z tematem i dojrzeć do podjęcia działań, które będą wymagały od nich zaangażowania. Trzeba pamiętać, że tworząc ofertę wioski tematycznej, trzeba wejść w buty przedsiębiorcy: opracować plan działania, umiejętnie dysponować pieniędzmi na te działania, do tego być konkurencyjnym. Nie każda lokalna społeczność czuje się na siłach, by podejmować taki trud. Jako animator wiosek tematycznych służę oczywiście wsparciem merytorycznym, ale najwięcej zależy od ludzi, w tym lidera, który kieruje przedsięwzięciem i decyduje o jego przyszłości. Jeśli jego brakuje, nawet najlepszy pomysł na wioskę tematyczną może być skazany na porażkę. Wioski tematyczne w Polsce są tworzone i z inicjatywy władz, i z inicjatywy społeczności. Dobrze jest, jeśli te dwa modele się łączą. Samorządy, LGD-y dysponują dziś wieloma źródłami finansowania takich przedsięwzięć, jak operacje grantowe, fundusze sołeckie, dzięki którym wsparcie na start jest większe.

Wspomniał Pan, że tylko część wiosek tematycznych aktywnie działa na rzecz pozyskiwania turystów. Czy to oznacza, że rozwój turystyki nie jest dla lokalnych społeczności priorytetem w kontekście prowadzenia wiosek?

Wioski tematyczne są tworzone zwykle na obszarach oddalonych od głównych szlaków turystycznych. To powoduje, że rozwój turystyki rzeczywiście nie zawsze znajduje się na szczycie celów. Priorytetem są wspomniani mieszkańcy i ich potrzeby, więc działania są ukierunkowane przede wszystkim na integrację lokalnej społeczności poprzez organizację wspólnych

akcji czy wydarzeń, w dalszej kolejności na przyciągnięcie turystów. W przypadku wiosek, które otwierają się na odwiedzających, fakt oddalenia od obszarów typowo turystycznych determinuje też profil oferty. Ta adresowana jest do grup szkolnych, często z okolicznych gmin, powiatów. Dlaczego akurat do nich? Bo ten rodzaj turystów pozyskać jest najłatwiej, a koszty promocji są nieporównywalnie niższe niż np. udział w targach turystycznych. Ścisła współpraca wiosek z placówkami edukacyjnymi z regionu owocuje tysiącami turystów szkolnych w ciągu roku. W jednej prężnie działającej wsi tematycznej z oferty zajęć, warsztatów, questów, może skorzystać od 200 do nawet 20 tys. dzieci rocznie. Nie oznacza to, że wioski odwiedzają wyłącznie grupy szkolne. Za ich pośrednictwem z oferty korzystają również turyści indywidualni. Dzieci, którym spodobała się oferta, wracają do wioski ze swoimi rodzicami, a ci przekazują informacje o wioskach swoim bliskim i znajomym. To póki co najpowszechniejszy sposób przyciągania turystów indywidualnych. Możliwe, że się w przyszłości zmieni, jednak aby się tak stało, wioski muszą stworzyć profesjonalną ofertę. Dziś turysta może skorzystać wyłącznie z oferty edukacyjnej. Niewiele wiosek dysponuje np. sklepikiem, restauracją czy obiektem noclegowym, np. agroturystyką, które motywowałyby go do zatrzymania się na dłużej czy zostawienia w niej pieniędzy, np. na zakup pamiątki.

Czy jest szansa, że oferta wiosek tematycznych nastawionych na turystów znajdzie się w katalogach biur podróży, będzie promowana wśród konsumentów?

Oferty wiosek tematycznych już znajdują się w katalogach biur podróży. Kierowane są nie tylko do grup szkolnych, również LGD-ów czy samorządów. Pojawiają się też projekty sieciowe, które są sprzedawane w biurach w postaci np. pobytów weekendowych. Myślę, że w kolejnych latach takich ofert będzie przybywać, bo widać wśród lokalnych społeczności chęć do profesjonalizacji oferty. Niewykluczone w związku z tym, że oferta wiosek będzie promowana np. na targach turystycznych. Z drugiej strony obserwuję coraz większe zainteresowanie społeczności wiejskich tworzeniem zagród edukacyjnych. One mogą być filarem wiejskiej oferty turystycznej w przyszłości.

Mazowsze to również gościnna wieś

Agroturystyka i turystyka wiejska to wspaniały sposób na weekendy, a nawet dłuższe wakacyjne pobyty dla tych, którzy nie lubią zgiełku kurortów i chcą w spokoju obcować z naturą. Oferta mazowieckich gospodarstw stale się powiększa, a do tego można odpocząć w warunkach, które spełniają oczekiwania najbardziej wybrednych gości. Przy czym pamiętajmy, że agroturystyka to przede wszystkim przyroda, natura, ludzka życzliwość i smaki, które niejednokrotnie przywołują obrazy z dzieciństwa. Gospodarze zaskarbiają sobie sympatię gości autentycznością. To, co proponują, jest efektem ich ciężkiej pracy, serca wkładanego w codzienne obowiązki i szczerego przywiązania do mazowieckiej wsi, do miejsca, z którym związali całe swoje życie.

Szukający spokoju na mazowieckiej wsi mogą wybierać spośród wielu miejsc noclegowych o różnym standardzie i w różnych lokalizacjach. W regionie jest ponad 250 kwater agroturystycznych. Można tu nie tylko przenoćwać, ale też miło i aktywnie spędzić czas. Do dyspozycji gości są rowery, kajaki, jazda konna, łódki, place zabaw dla dzieci, często również zagrody edukacyjne, minimuzea, aktywności artystyczne związane z folklorem, kontakt ze zwierzętami gospodarskimi, możliwość korzystania z owoców i warzyw prosto z sadu. Agroturystyka daje też możliwość skosztowania wybornej w smaku, domowej kuchni, a można tu znaleźć potrawy o niepowtarzalnych smakach i jakości. Sporządzane są one z produktów z okolicznych upraw i od lokalnych przetwórców. Często bazują na przepisach kuchni regionalnej i przyrządzane są na podstawie przekazywanych z pokolenia na pokolenie receptur.

Jest wiele powodów, dla których warto wybrać się na wieś. Oto tylko kilka z nich.

ZAGRODY EDUKACYJNE – UCZĄ I BAWIĄ

To prawdziwa frajda dla zorganizowanych grup dzieci ale również dla rodzin. Można tutaj uczestniczyć w specjalnych zajęciach i warsztatach, gdzie dzieci poznają ginące zawody, zobaczą skąd bierze się mleko i miód, jak piecze się chleb, jak pracuje rolnik ale też same stworzą coś podczas warsztatów kulinarnych, ceramicznych, lepienia z gliny, robienia wycinanek etc.

JAZDA KONNA NIE JEDNO MA IMIĘ

Niektóre gospodarstwa proponują jako atrakcje konie. I wtedy wiadomo, że do czynienia mamy z pasjonatami. Można tu poznać konie, nauczyć się jeździć indywidualnie lub na obozach, skorzystać z koni pod siodło, z wozu do przejażdżek, wybiegów do jazdy i ćwiczeń na lonży lub wybrać się na jazdę w terenie.

tras można dostosować do możliwości uczestników, więc każdy będzie czuł się bezpiecznie.

ZE ZWIERZĘTAMI ZA PAN BRAT

Prawie w każdej agroturystyce możemy spotkać zwierzęta gospodarskie jak kury, kaczki, gęsi, świnki, króliki, kozy, krowy, kucyki i konie. Ale niektóre mają dodatkowe atrakcje jak np. strusie czy mini zoo, w którym można obserwować z bliska dzikie zwierzęta i ptaki, a wśród nich małe świniodziki, daniela, sarny czy drób ozdobny. Takich atrakcji w mieście nie znajdziemy!

SPECJAŁY DOMOWE I REGIONALNE

Nie zapominajmy, że każdy turysta musi też jeść. Gospodynie mają tradycyjne przepisy i korzystają z wiejskich, ekologicznych produktów. A każda część Mazowsza ma swoje lokalne smakołyki: na wschodzie babka ziemniaczana i sękacz, na południu szarlotka i cydr z miejscowych jabłek, na północy kurpiowskie fafermuchy i piwo kozicowe. Wszystko palce lizać.

PEŁEN SPOKÓJ – LAS, GRZYBY, JAGODY

Są też miejsca, jak chatki w głębi lasu, gdzie można znaleźć spokój i wyciszenie bo nawet telefony komórkowe nie mają tutaj zasięgu. Za to las ugości nas swoim runem jak poziomki, jagody, maliny czy grzyby. Samodzielnie zebrane smakują najlepiej.

Więcej informacji można znaleźć na stronach:

Moda na Mazowsze (www.modanamazowsze.pl),
Baza zagród edukacyjnych (www.zagroda-edukacyjna.pl),
Warszawsko-Mazowiecki Związek Jeździecki (www.wmzj.waw.pl),
Szlak Kulinarny Mazowiecka Micha Szlachetka (www.szlakkulinarny.pl),
Wielki Gościniec Litewski (www.wielkigoscinielitewski.eu),
Członkowie Sieci Dziedzictwa Kulinarnego Mazowsza ([www.mazovia.pl/rolnictwo/dziedzictwo-kulinarne/czlonkowie-sieci-dziedzictwa-kulinarne-mazowsze-/](http://www.mazovia.pl/rolnictwo/dziedzictwo-kulinarne/czlonkowie-sieci-dziedzictwa-kulinarnego-mazowsze-/)),
Mazowieckie Stowarzyszenie Turystyki Wiejskiej (www.agroturystyka.waw.pl),
Mazowiecko-Podlaskie Stowarzyszenie Agroturystyczne (www.nawsi.pl),
Katalog „Agroturystyka i turystyka wiejska na Mazowszu” w wersji elektronicznej (<https://www.modr.mazowsze.pl/images/katalogi/katalog-wypocznij-na-mazowszu.pdf>)

Czas na Podkarpackie, czas na Beskid Niski!

Dawna kraina Łemków przyciąga wielbicieli niezdeptanych szlaków i uciekinierów z głośnych miast oferując kameralne spotkania z bogatą florą i fauną oraz okazję do kontemplacji historii regionu.

Turystyczne szlaki w Beskidzie Niskim znaczą ślady wielkich bitew, przesiedlonych wsi i unikatowych cerkwi, a także zabytki przemysłu naftowego z czasów, gdy eksplorację tych gór zapoczątkował wynalazca lampy naftowej Ignacy Łukasiewicz. Są rzadkie okazy fauny i flory, lecznicze wody w Rymanowie-Zdroju i Iwoniczu-Zdroju oraz osobliwości jak Diabli Kamień k. Folasza. Wszystko to sprawia, że pobyt w Beskidzie Niskim jest prawdziwą przygodą.

Podróż do przeszłości

Naturalnej wielkości postacie, idealnie odtworzone narzędzia pracy sprawiają, że turyści mogą cofnąć się do epoki brązu i wejść w sam środek życia mieszkańców karpackiej osady książęcej. Taka podróż jest dostępna dla każdego na wyciągnięcie ręki na Podkarpaciu – w Skansenie Archeologicznym Karpacka Troja w Trzciny koto Jasta. Miejsce, w którym powstał skansen, to jedno z najważniejszych stanowisk archeologicznych w Polsce. Odkryto tu najstarszą w naszym kraju osadę obronną sprzed ponad 4 tys. lat.

Ojczyzna Łemków

Zamieszkująca niegdyś ten region rusińska grupa etniczna pozostawiła po sobie bogatą spuściznę. Wspomnieć należy cerkiew św. Kosmy i Damiana w Krempnej, cerkiew św. Kosmy i Damiana w Kotani i cerkiew św. Michała Archanioła w Świątkowej Matej. Charakterystycznym obiektem łemkowskiej tradycji są chyże, czyli drewniane budynki, które pod jednym dachem łączyły przestrzeń mieszkalną, oborę oraz inne pomieszczenia gospodarskie. Ich spadziste dachy pokryte strzechą zobaczyć można np. w Muzeum Kultury Łemkowskiej w Zydranowej.

Muzeum pachnące ropą naftową

Otwarta w 1854 roku w Bóbrce, najstarsza na świecie i nadal działająca kopalnia ropy naftowej to siedziba wyjątkowego muzeum. Utworzone w duchu popularnego ogólnoswiatowego trendu turystyki industrialnej ekspozycje

umożliwiają poznanie historii przemysłu naftowego, w tym XIX-wieczne kopanki, oryginalne narzędzia oraz makiety obrazujące historię narodzin polskiego przemysłu naftowego i pierwszych prac górniczych.

Szklane dziedzictwo

Wystarczy odwiedzić Centrum Dziedzictwa Szkła w Krośnie, by przekonać się jak powstają wazy, flakony, patery i inne przedmioty użytkowe. W odpowiednio przystosowanej sali z miejscami dla widzów i piecem hutniczym organizowane są pokazy. Na żywo obserwować można jak szklane bańki, po odpowiednim formowaniu stają się znajomymi przedmiotami, z którymi stykamy się od lat, nie zawsze wiedząc jak powstają.

Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej

Wielkie zawieruchy wojenne Europy nigdy nie omijały Beskidu Niskiego. Miejsca tych zmagania upamiętnia Szlak Frontu Wschodniego I Wojny Światowej, który prowadzi m.in. przez wiele cmentarzy wojennych w Beskidzie Niskim. Często nekropolie te są miejscami o szczególnych walorach artystycznych, zwłaszcza te zaprojektowane przez Johanna Jägera i Dušana Jurkoviča, które podziwiać można m.in. w Ożennej, Krempnej czy Cieklinie.

Beskidzkie perły UNESCO

Dwie świątynie w Haczowie i Bliznem z podkarpackiej części Beskidu Niskiego zostały wpisane na prestiżową Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO. Haczowska świątynia pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP i św. Michała Archanioła to najstarszy w Europie drewniany kościół o konstrukcji zrębowej – wybudowany bez użycia gwoździ. W pochodzącym z XV w. kościele eksponowana jest znaczna część dawnego wyposażenia, m.in.: rzeźba Matki Bożej z Dzieciątkiem, cztery otarze boczne, ambona i kamienna chrzcielnica z drewnianą barokową pokrywą. Druga z beskidzkich perełek to kościół parafialny pw. Wszystkich Świętych w Bliznem, wybudowany ok. połowy XV w. i ozdobiony bogatą polichromią ornamentalno-figuralną, częściowo zachowaną do dziś.

Szukasz pomysłu na wakacje? Podkarpackie zaprasza!

Turyści jednak nie boją się Śląska

Poważna sytuacja epidemiczna w województwie śląskim na początku wakacji nie zniechęciła Polaków do wypoczywania w tym regionie. Turyści powoli wracają do głównych atrakcji.

MALGORZATA ORLIKOWSKA

W maju i czerwcu Śląsk odnotował duże wzrosty zarażonych koronawirusem. Liczba dobowych zachorowań oscylowała wokół 200, stanowiąc nawet 70 proc. wszystkich przypadków odnotowanych w kraju. Aby zapobiec rozprzestrzenieniu się wirusa, władze przeprowadziły szeroko zakrojone badania przesiewowe i wprowadziły tymczasowe ograniczenia w funkcjonowaniu kopalń, które – jak się okazało – były głównymi ogniskami choroby. Efektem tych działań była systematyczna poprawa sytuacji epidemicznej w województwie: od początków lipca Śląsk odnotowuje spadek liczby zarażonych. Nie uchroniło go to jednak przed kryzysem wizerunkowym – przez kilka newralgicznych tygodni media głównego nurtu w sensacyjnym tonie informowały o nowych przypadkach zachorowań, zaś samo województwo określiły mianem „polskiej Lombardii”.

REGION DOBRZE PRZEBADANY

Czy z takim wizerunkiem uda się przyciągnąć turystów do regionu w sezonie letnim? Adam Wawoczny, prezes Śląskiej Organizacji Turystycznej, jest zdania, że region paradoksalnie może na całej sytuacji nawet zyskać. Dość powiedzieć, że sytuacja epidemiczna jest dziś dobra. Masowe badania mieszkańców Śląska spowodowały, że region jest najbardziej przebadanym pod kątem koronawirusa województwem w kraju, jego faktyczna sytuacja epidemiczna jest więc bardziej klarowna niż w innych obszarach kraju. – Turysta może być teraz w komfortowej sytuacji, planując bez obaw wypoczynek na Śląsku. Co najważniejsze, może to robić z wyprzedzeniem, bez zastanawiania się, czy za tydzień–dwa sytuacja się nie pogorszy, bo widać dość stabilny i znaczący spadek zachorowań – zauważa prezes. ŚOT od lipca prowadzi kampanię „Wybieram Śląskie”, w ramach której znane osobistości ze świata kultury, sportu i nauki zachęcają do odkrywania różnych obliczy regionu. W połowie lipca zainaugurowano tzw. dni otwarte w wybranych atrakcjach, by

Masowe badania mieszkańców Śląska spowodowały, że region jest najbardziej przebadanym pod kątem koronawirusa województwem w kraju.

dodatkowo zmotywować odwiedzających do poznania oferty turystycznej, a przy okazji pokazać, że śląskie jest bezpieczne. Działania adresowane są do turystów wewnętrznych, czyli Polaków, bo ci stanowią tego lata trzon wszystkich wypoczywających w regionie. Organizacja promuje zarówno tzw. lokomotywy turystyczne, jak i mniej znane atrakcje. Duży nacisk kładziony jest też na kwestie związane z bezpieczeństwem. – Chcemy, żeby nasi goście czuli się na Śląsku komfortowo, skupili się na ciekawym spędzeniu czasu, nie obawach o zdrowie, pandemia wciąż przecież trwa. Stąd stworzona przez POT, którą w regionie wspiera ŚOT, akcja „Obiekt Bezpieczny Higienicznie” w ramach tzw. autocertyfikacji miejsc noclegowych spełniających określone normy bezpieczeństwa – informuje Wawoczny.

MNIEJ TURYSTÓW, JAK WSZĘDZIE

W połowie sezonu letniego region nie może

narzekać na brak turystów (co istotne, poza mieszkańcami śląskiego wypoczywają tam również mieszkańcy województw małopolskiego, opolskiego, świętokrzyskiego czy łódzkiego), choć – jak wynika z obserwacji prezesa ŚOT – jest ich mniej niż w ubiegłych sezonach (brakuje zwłaszcza grup zorganizowanych). – Nie zrzuciłbym tego jednak na karb niedawnego kryzysu wizerunkowego. Jeżdżąc w ostatnich tygodniach po kraju, widzę, że podobna sytuacja panuje w innych regionach Polski. Nie wszyscy turyści chcą jeszcze podróżować. Wiele śląskich atrakcji turystycznych, kierując się względami bezpieczeństwa, zrezygnowało z organizowania wydarzeń dla turystów, co również wpływa na frekwencję – tłumaczy prezes Wawoczny i dodaje. – Ten sezon letni będzie dla nas, jak i innych regionów trudny. Mam jednak nadzieję, że po jego zakończeniu będziemy silniejsi i być może, oby także na miarę czasów zadowoleni – kończy.

Będzin na weekend

Nie masz pomysłu na weekend? Podpowiadamy – odwiedź Będzin w województwie śląskim! Czekają tu na Ciebie nie lada atrakcje: malowniczy zamek wzniesiony przez króla Kazimierza Wielkiego, tajemnicze podziemia z czasów II wojny światowej oraz barokowo-klasycystyczny Pałac Mioszewsskich zbudowany na wzór ówczesnych pałaców francuskich. Ruszaj w drogę! Będzin to fajne miasto!

nych, to także ciekawe miejsce wypoczynku dla miłośników przyrody i ludzi aktywnych, kochających sport oraz piesze wędrówki.

Wzgórze zamkowe, plaża miejska z ciekawą infrastrukturą rekreacyjną, tężnia solankowa czy urokliwe zakątki na szlaku Via Regia są wymarzonym miejscem do spędzania wolnego czasu z rodziną i przyjaciółmi. Zapewniamy – w Będzinie każdy znajdzie coś dla siebie i spędzi niezapomniane chwile! Zapraszamy pasjonatów historii, miłośników przyrody, entuzjastów wędrówek i amatorów sportu!

Dowiedz się więcej:
www.bedzin.pl

Do Będzina turystów przyciąga nie tylko średniowieczny zamek położony malowniczo na wzgórzu nad Czarną Przemszą, ale także także wspinały Pałac Mioszewskich, kościół pw. św. Trójcy czy kościół św. Doroty z XVII wieku położony na najwyższym wzniesieniu w okolicy – Górze Świę-

tej Doroty. Kolejnym obowiązkowym punktem zwiedzania są podziemia będzińskie. Unikalne aranżacje przygotowane w podziemnych korytarzach pozwalają przenieść się w czasie i poznać historię tego wyjątkowego miejsca. Ale Będzin to nie tylko miasto o niezwykłych walorach historycz-

Promocja produktu turystycznego w czasie pandemii jest niezbędna

Promując miasto czy region w czasach pandemii, nie można poprzestać na podkreślaniu jej unikatowości. Ważne jest też zagwarantowanie potencjalnym turystom, że będą mogli w niej bezpiecznie wypocząć.

MAŁGORZATA ORLIKOWSKA

Od kilku miesięcy Polska i świat wdrażają kolejne etapy odmrażania gospodarki i niwelowania społecznej izolacji, które dają konsumentom coraz więcej swobody w zakresie organizacji wypoczynku. I choć dziś możliwości organizacji tego wypoczynku są teoretycznie duże (w praktyce nie do końca tak jest: cały czas mocno ograniczona jest choćby siatka połączeń lotniczych, wiele krajów nie otworzyło swoich granic dla obcokrajowców, w wybranych destynacjach następuje nawrót zachorowań na koronawirusa), liczba osób planujących wyjazd jest jeszcze relatywnie mała. Ekspertsi stoją jednak na stanowisku, że wraz z opanowywaniem pandemii

chętnych do krótszych, dłuższych wojaży będzie przybywać. Destynacje turystyczne stoją dziś przed trudnym zadaniem przekonania turystów do przyjazdu (powrotu) w dane miejsce. Trudnym, bo jak mówią eksperci, turystyka po pandemii nie będzie już taka sama jak przed. Kluczem do przyciągnięcia gości do miasta, regionu jest zmiana podejścia do promocji turystycznej, a przede wszystkim poznanie nowych potrzeb konsumentów.

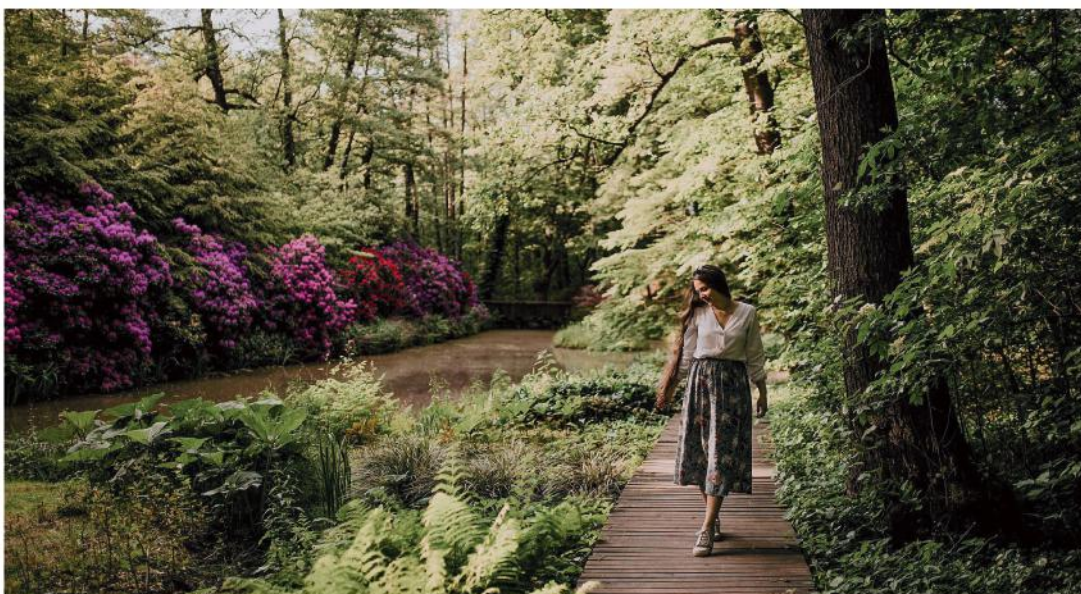
NIE REZYGNUJ Z PROMOCJI

W błędzie jest ten, kto myśli, że w dobie ograniczeń dotyczących podróżowania można zrezygnować z działań promocyjnych lub na nich oszczędzać. Te są jak najbardziej wskazane, bo kiedy po trwającej miesiącami przymuso-

wej izolacji podróżowanie staje się możliwe i konsument przystępuje do wyboru miejsca wypoczynku, w pierwszej kolejności bierze pod uwagę te kierunki, które zdołały silnie zaznaczyć się w jego świadomości i wytworzyć w niej skojarzenia z wypoczynkiem. Takie skojarzenia mogą zaś wygenerować jedynie te miasta, regiony, które nie zaniechały działań promocyjnych, cały czas podtrzymując zainteresowanie konsumentów. Wachlarz kierunków, jakie będą brali pod uwagę, planując wyjazd, z dużym prawdopodobieństwem ulegnie ograniczeniu. Turystom zależy przede wszystkim na bezpieczeństwie swoim i bliskich. To kieruje ich uwagę na miejsca zapewniające wypoczynek z dala od większych skupisk ludzkich i zamkniętych przestrzeni. ►

Kraina Górnej Odry - kajakiem, pieszo, rowerem

Druga co do wielkości rzeka Polski wytyczyła województwie śląskim oś, zwracając przy tym uwagę na przyrodnicze piękno jego zachodniej części. Na nowo kusi ona turystów pod nową marką - **Kraina Górnej Odry**.

fot. www.slaskie.travel P.Kornas powroty.do

Wielką atrakcją Krainy Górnej Odry stanowią **Graniczne Meandry Odry w Chałupkach**. Aby ich doświadczyć, można wziąć udział w spływach kajakowych po jej pięknym fragmencie oraz wspiąć się na wieżę widokową pozwalającą na spojrzenie na nieuregulowane sztucznie na tym odcinku koryto. Także **Rzeki Ruda**, Odra i Olza przyciągają tu kajakarzy i turystów z całej Polski. Kraina posiada rozległe tereny zielone. Szlaki kajakowe prowadzą tu m.in. przez piękne lasy **Parku Krajobrazowego „Cysterskie Kompozycje Krajobrazowe Rud Wielkich”**. Według najnowszych opracowań, na terenie parku występuje 49 gatunków roślin gatunkowo chronionych.

Do dyspozycji miłośników dwóch kółek przygotowano ponad 800 km tras rowerowych - to droga dłuższa niż z Zakopanego na Hel! Fani jazdy na rowerze z pewnością ucieszą się możliwościami przejazdów, jakie dają **Lasy Rudzkie** oraz obszar tzw. **Pojezierza Palowickiego**. A to dopiero początek przygody!

Ogromny potencjał widokowy regionu, szczególnie ze względu na ukształtowanie terenu Bramy Morawskiej, został wykorzystany do stworzenia na pograniczu polsko-czeskim transgranicznej atrakcji w postaci wież i punktów widokowych. Pierwszą z nich znajdziemy w **Arboretum Bramy Morawskiej w Raciborzu**.

Nie lada rowerową atrakcją stanowi **Żelazny Szlak Rowerowy**. Idea jego powstania sięga nieistniejącej już linii kolejowej, której pozostałości częściowo wykorzystano do poprowadzenia ścieżek rowerowych przebiegających przez granicę z Czechami.

Zobacz: bit.ly/krainagornejodry

**Największy przewodnik po
woj.śląskim:**

www.slaskie.travel

ŚLĄSKA ORGANIZACJA TURYSTYCZNA

krainagornejodry.slaskie.travel

- ▶ Na popularności zyskują więc miejsca mające ofertę związaną z naturą: leśnymi ścieżkami, trasami rowerowymi (konnymi), spływami kajakowymi itp. Ośrodki miejskie również mogą udanie walczyć o gości, pod warunkiem że tak zdefiniują swoją ofertę turystyczną, by odpowiadała nowym standardom bezpieczeństwa wyznaczanym przez konsumentów.

ŚWIADOMOŚĆ, POTE M TREŚCI

Jak wobec tego skutecznie prowadzić działania promocyjne wśród turystów? Najprostszym rozwiązaniem wydaje się oczywiście wyjście do nich z konkretną ofertą turystyczną dostosowaną do bieżących potrzeb. Zanim to jednak zrobimy, musimy mieć pewność, że dane miejsce jest zakorzenione w świadomości konsumentów, tj. że potrafią je zlokalizować na mapie i kojarzą z konkretnymi atrakcjami czy formami wypoczynku, adresując ofertę do określonych odbiorców (podróżujących rodzinnych, aktywnych, itd.). Wiele destynacji promuje się jako „miejsca dla wszystkich”, co jest zgubne nie tylko dlatego, że wprowadzają ich tym samym w błąd (nie ma miejsc, które w równym stopniu zaspokoilyby potrzeby wypoczynkowe różnych grup odbiorców jednocześnie), również dlatego, że ich wizerunek jest tym sposobem niejasny. Skutki takiego niedookreślenia destynacje mogą odczuwać obecnie, kiedy turysta starannie selekcjonuje miejsca wypoczynku. Niezmiernie istotne jest więc najpierw zdefiniowanie wiążącego profilu turystycznego danego miejsca, następnie intensywne promowanie go w ramach kampanii wizerunkowych, najlepiej z użyciem prostych skojarzeń typu „miasto X – najlepsze na bezpieczny rodzinny wypocznik”, „region Y odpowiedni na rowery”, „miejsce Z – raj dla kajakarzy, z dala od cywilizacji”.

POZNAJ DEFINICJĘ BEZPIECZEŃSTWA

W przekazach promocyjnych nie można pominąć wspomnianego już wątku bezpieczeństwa, bo choć turyści nadal jeżdżą na wakacje po to, żeby przeżyć coś unikatowego i odkryć coś ciekawego, dziś właśnie bezpieczeństwo jest dla nich podstawowym warunkiem wyjazdu. Dopiero kiedy poczują, że dane miasto, region jest im w stanie to bezpieczeństwo zagwarantować, mogą je rozważyć jako miejsce wypoczynku. Jak więc zapewnić turystę, że destynacja zatroszczy się o jego spokój?

Z pewnością nie wystarczy nic niemówiące stwierdzenie: „jesteśmy bezpieczni”, bo co innego oznaczać ono będzie w miejscu, które chce być przyjazne rodzinom, a co innego tam, gdzie wypoczywać będą turyści aktywni.

Dziś podróżujący ma określoną definicję tego, co daje, a co nie daje mu poczucia bezpieczeństwa, dlatego jego w pierwszej kolejności należy zapytać (np. zlecając badania firmie badawczej), co wpłynie na poprawę komfortu wypoczynku. Niezależnie od tego destynacja sama powinna identyfikować i eliminować zagrożenia, a o wszelkich wprowadzanych środkach bezpieczeństwa wyraźnie komunikować w przekazach promocyjnych.

BĄDŹ OBECNY W SIECI

Przymusowa izolacja spowodowała, że życie społeczne przeniosło się do internetu, i w nim w dużej mierze pozostaje, nawet jeśli kwarentanna dawno została zniesiona. Właśnie na sieci kierunki powinny skupić dziś swoje działania marketingowe. Formę przekazu, sposób

komunikacji dopasujemy do grupy docelowej, jaką chcemy zainteresować naszą ofertą – innych treści będą oczekiwali turyści seniorzy, innych przekazów młodzież i dzieci. Na Facebooku, Instagramie, YouTube, które dziś wydają się najlepszymi narzędziami do budowania popularności destynacji, warto publikować wspomniane wyżej relacje z podróży, opisy danego miejsca, także materiały na temat jego unikatowości i atrakcyjności. Wskazane są też treści angażujące internautów, np. konkursy, quizy z nagrodami (pamiętajmy, by dopasować reguły tych zabaw do obowiązujących obecnie obostrzeń). Do promocji wykorzystujemy nie tylko kanały własne, również wszelkie miejsca w Internecie, w których „spotykają się” interesujące nas grupy docelowe.

Piotr Lutek
prezes zarządu
Synergia

Dobre bazy danych na wagę złota

Czy są dziś destynacje, które mogą sobie pozwolić na nieprowadzenie działań promocyjnych i wykorzystać fakt, że przez lata udało im się zbudować silną markę wśród turystów?

Dziś każda marka miejsca jest umieszczona w kontekście pandemii i nie ma takiej destynacji, która ma zapewniony strumień odwiedzin bez spełnienia określonych zadań komunikacyjnych związanych z potwierdzeniem bezpieczeństwa pobytu. Wkrótce nadejdzie moment, że obawy związane z COVID-19 będą słabnąć i skumulowana tęsknota za zmianą i odpoczynkiem eksploduje. Wówczas oczywiście markowość miejsca wróci na należne mu miejsce w wyborze, ale również w trochę innych warunkach. Obawiam się, że jeszcze długo będzie funkcjonował strach przed podróżą lotniczą, a także wybór kierunków, które były silnie naznaczone zarazą. To oznacza, że Włochy i Hiszpania i wszystkie wielkie

destynacje w tych krajach będą odczuwać skutki obecnej sytuacji dłużej niż jeden sezon.

W jaki sposób przekonać potencjalnych turystów, że destynacja jest bezpieczna?

Narzędzia służące zmianie postaw i zachowań konsumenckich nie uległy jakiejś specjalnej zmianie. Może większe niż dotychczas znaczenie zyskują prawdziwe rekomendacje ze strony osób, które już po pandemii zdecydowały się odwiedzić dane miejsce, relacje video i bieżące komentarze, czyli wszystko to, co w czasie rzeczywistym jest w stanie zbudować przekonanie, że sygnały są prawdziwe. Miejsca powinny w pierwszej kolejności skierować komunikację do konsumentów, którzy już je wcześniej odwiedzali. Dobre bazy danych będą na wagę złota. Ludziom będzie z pewnością trudniej wybierać miejsca, których nie znają.

Skategoryzowane obiekty noclegowe w województwie podlaskim:

Hotele:

ROYAL & SPA***** www.royal-hotel.pl
 BRANICKI***** www.hotelbraniccki.com.pl
 CRISTAL**** www.hotelcristal.com.pl
 GOŁĘBIEWSKI***** www.golebiewski.pl/bialystok
 TRAUGUTTA 3**** www.hoteltraugutta3.pl
 WARSZAWA**** www.hotelwarszawa.pl
 ŻUBRÓWKA**** www.hotel-zubrowka.pl
 AKVILON*** www.akvilon.pl
 ARISTO*** www.aristohotel.pl
 ALBATROS & SPA*** www.albatrosotel.pl
 ATLANTA*** www.hotelatlanta.pl
 BIAŁOWIESKI*** www.hotel.bialowieza.pl
 BOROWINOWY ZDRÓJ WELLNESS SPA & CONFERENCE***
www.borowinowyzdroj.pl
 CZTERY PORY ROKU*** www.hotelczteryperyroku.eu
 DELFINA*** www.hoteldefina.pl
 DROHICKI*** www.hoteldrohicki.pl
 DWOREK TRYUMF*** www.dworek-tryumf.pl
 DWÓR CZARNECKIEGO*** www.dworczarneckiego.pl
 ESPERANTO*** www.hotelesperanto.net
 Ibis Styles Białystok*** www.ibisstylesbialystok.pl
 KNIEJA*** www.hotelknieja.pl
 KRESOWIAK*** www.kresowiakiemiaticze.pl
 LEŚNY*** www.lesny.bialystok.pl
 LIPOWY MOST GOLF PARK*** www.lipowymost.pl
 LOFT 1898*** www.hotelloft.pl
 NAD WIGRAMI*** www.hotelnadwigrami.pl
 NOWODWORZY*** www.hotelnowodwory.pl
 ODESSA Restauracja*** www.hotel-odessa.pl
 „GROMADA”*** www.gromada.pl/hotel-lomza
 SILVER*** www.silverhotel.com.pl
 SUPRAŚL*** www.hotel-suprasl.com
 SZYSZKO*** www.hotel-szyszko.pl
 3 TRIO*** www.hotel3trio.pl
 VELVET & Restaurant*** www.hotelvelvet.pl
 VILLA EDEN & SPA*** www.hotelvillaeden.pl
 WOJCIECH*** www.hotelwojciech.pl
 BOSIR** www.miejskoaktywni.pl
 COLNUS** www.colnus.pl
 LOGOS** www.suwalki.hotellogos.pl
 NAD NETTĄ** www.nad-netta.pl
 POD HERBEM** www.hotel-podherbem.pl
 PODLASIE** www.hotelpodlasie.pl
 SANTANA** www.hotelsantana.pl
 SKARPA** www.skarpa.sejny.pl
 TURKUS** www.turkus.jard.pl
 UNIBUS** www.unibus.com.pl
 VIA BALTICA ŁOMŻA** www.viabalticahotel.pl
 NAD ZALEWEM* www.nadzawem.jard.pl
 TURYSTYCZNY* www.turystyczny.jard.pl

Motele:

DOMOWY GOŚCINIEC** www.domowygosciniiec.eatbu.com
 ZACISZE** www.motel-zacisze.com

Pensjonaty:

FOLWARK HUTTA*** www.hutta.pl
 PONIATOWSKI*** www.pensjonat-poniatowski.pl
 RAJ*** www.pensjonatraj.pl
 CEZAR** www.pensjonat-cezar.eu
 DWÓR DOBARZ** www.dwordobarz.pl
 U MARIANNY** www.umarianny.pl
 U MARIANNY BIS** www.umarianny.pl
 Centrum Turystyki Aktywnej BAJDARKA* www.bajdarka.pl
 „ŻAGIELEK” www.pensjonat.augustow.pl
 AZYMUT* www.azymutstaryfolwark.pl

Kempingi:

MARINA BORKI** www.marinaborki.pl
 U MICHAŁA* www.bialowieza-forest.com/miejsce/camping-u-michala-bialowieza/
 NARWA* www.camping.podlasie.org

Więcej informacji o województwie znajdziesz na stronach:

www.wrotapodlasia.pl, <https://podlaskie.eu/>,
<https://podlaskie.travel/>, <https://produkty.podlaskie.eu/>.

Zwolnij (w) Podlaskiem. Odpocznij wszystkimi zmysłami

Podlaskie to miejsce, gdzie tradycja łączy się z nowoczesnością, a natura i cywilizacja stanowią doskonałą całość. To niezwykła różnorodność przyrodnicza i bogactwo kulturowe. Cisza, spokój i czyste powietrze przyciągają wszystkich, którzy zmęczeni są wielkomięskim pośpiechem. Rzeźba terenu i niezwykle krajobrazy sprzyjają różnym formom turystyki aktywnej, a rower staje się tutaj nieodzownym przyjacielem każdego turysty.

Podróż Wschodnim Szlakiem Rowerowym Green Velo lub Podlaskim Szlakiem Bocianim to niesamowite wyzwanie i jednocześnie niezapomniana przygoda. Szlaki wodne przebiegające licznymi rzekami i jeziorami przemierzać można tratwą lub kajakiem. Spływy Kanałem Augustowskim, Czarną Hańczą, Biebrzą czy Narwią gwarantują wyjątkowe przeżycia i relaks na tonie unikalnej przyrody. Żeglarskie pasje realizować można na Jeziorze Rajgrodzkim, nad Zalewem Siemianówka, Zalewem Sokólskim i na licznych zbiornikach wodnych Suwalszczyzny i Augustowa.

Rejsy łodziami, gondolami, barkami czy puchówkami, a także miejsca idealne do nurkowania (również w najgłębszym polskim jeziorze – Hańcza) czy połowu ryb – to wszystko znaleźć można właśnie w Podlaskiem. Amatorzy mocniejszych wrażeń mogą wznieść się balonem nad dolinę Biebrzy lub Narwi, wybrać się na

jeden z wyciągów nart wodnych nad jeziorami Szelmant Wielki czy Necko lub wspiąć się na jedną z podlaskich gór: Zamkową i Cisową na Suwalszczyźnie lub Strękową – nad Narwią. Zwolennikom spokojniejszych form rekreacji polecane są szlaki i ścieżki edukacyjne przebiegające przez tereny leśne, parki narodowe i krajobrazowe o wyjątkowych walorach nie tylko krajobrazowych, ale i uzdrowiskowych. To właśnie w podlaskich miejscowościach-uzdrowiskach – Augustowie i Supraślu – mogą Państwo zregenerować siły, wyciszyć się i poczuć się częścią otaczającej przyrody. Z darów natury czerpią też producenci specjałów podlaskiej kuchni regionalnej, bez których wizyta w województwie byłaby niepełna. Z pewnością znane są już w Polsce przynajmniej niektóre z nich - kartacze, babka i kiszka ziemniaczana, sery korycińskie, być może również sękacz czy marcinek. Inne, o tajemniczo brzmiących nazwach – zaguby, mrowisko czy pieriekaczewnik, po degustacji mogą stać się niezapomnianym elementem wizyty.

Po dniu bogatym w atrakcje i wrażenia na odpocznik zapraszają obiekty noclegowe. Ich różnorodność jest na tyle duża, że każdy z pewnością znajdzie ofertę dopasowaną do własnych potrzeb i preferencji. Warto zapoznać się z ofertą obiektów skategoryzowanych w województwie podlaskim, w których można spędzić zarówno wspaniały weekend, jak i dłuższy urlop.

Podlaskie

MDW E70

MIĘDZYNARODOWA DROGA WODNA

Port żeglarski w Krynicy Morskiej
autor – Eu-Consult

Podróże rzekami to świetny sposób na odkrywanie Polski

600 kilometrów wspaniałej przygody – tak pokrótce można opisać polski odcinek Międzynarodowej Drogi Wodnej E70, która łączy Europę Zachodnią ze Wschodem. Na trasie sprawdzą się zarówno doświadczeni wodniacy jak i początkujący żeglarze i kajakarze.

■ Międzynarodowa Droga Wodna E70 (MDW E70) zaczyna się w Belgii, a dokładnie w Antwerpii, skąd biegnie dalej do Rotterdamu, a następnie przez berliński węzeł śródlądowych dróg wodnych do Polski. W naszym kraju droga przecina kilka województw – zaczyna się w zachodniopomorskim, następnie przebiega przez lubuskie, wielkopolskie, kujawsko-pomorskie, pomorskie i warmińsko-mazurskie. Turyści swoją wodną przygodę mogą zacząć na Odrze, na odcinku prowadzącym do Kostrzyna nad Odrą. Dalej trasa prowadzi przez Wartę, Noteć, Kanał Bydgoski i Brdę do połączenia z Wisłą i Międzynarodową Drogą Wodną E40 na Bydgoskim

Węźle Wodnym. Stąd trzeba kierować się w stronę Obwodu Kaliningradzkiego płynąc Wisłą, Nogatem i Zalewem Wiślanym. Trasa obejmuje też Szkarpawę, rzekę Elbląg i Kanał Jagielloński. Polski odcinek MDW E70 każdego roku przyciąga tysiące turystów, którzy chcą aktywnie wypocząć w otoczeniu pięknej natury, ale przy okazji wycieczki planują trochę pozwiedzać. Na szlaku znaleźć można wiele zabytków w mniejszych i większych miastach, wśród nich także światowej sławy, które znalazły swoje miejsce na liście UNESCO. Wymieńmy choćby zamek krzyżacki w Malborku czy średnio-wieczny zespół miejski Torunia. Jeśli

ktos jest rozmiłowany w zabytkowej architekturze, nie odmówi sobie wizyty w innych krzyżackich twierdzach od Kwidzyna, przez Gniew, Sztum i aż po Nowe. Na trasie położone są też zabytkowe miasta, na poznanie których zarezerwować trzeba od jednego do kilku dni. Turystycznym „must see” są: Gorzów Wielkopolski, Czarnków, Bydgoszcz, Chełmno, Grudziądz, Gdańsk czy Elbląg.

RZEKA WYZNACZY TRASĘ

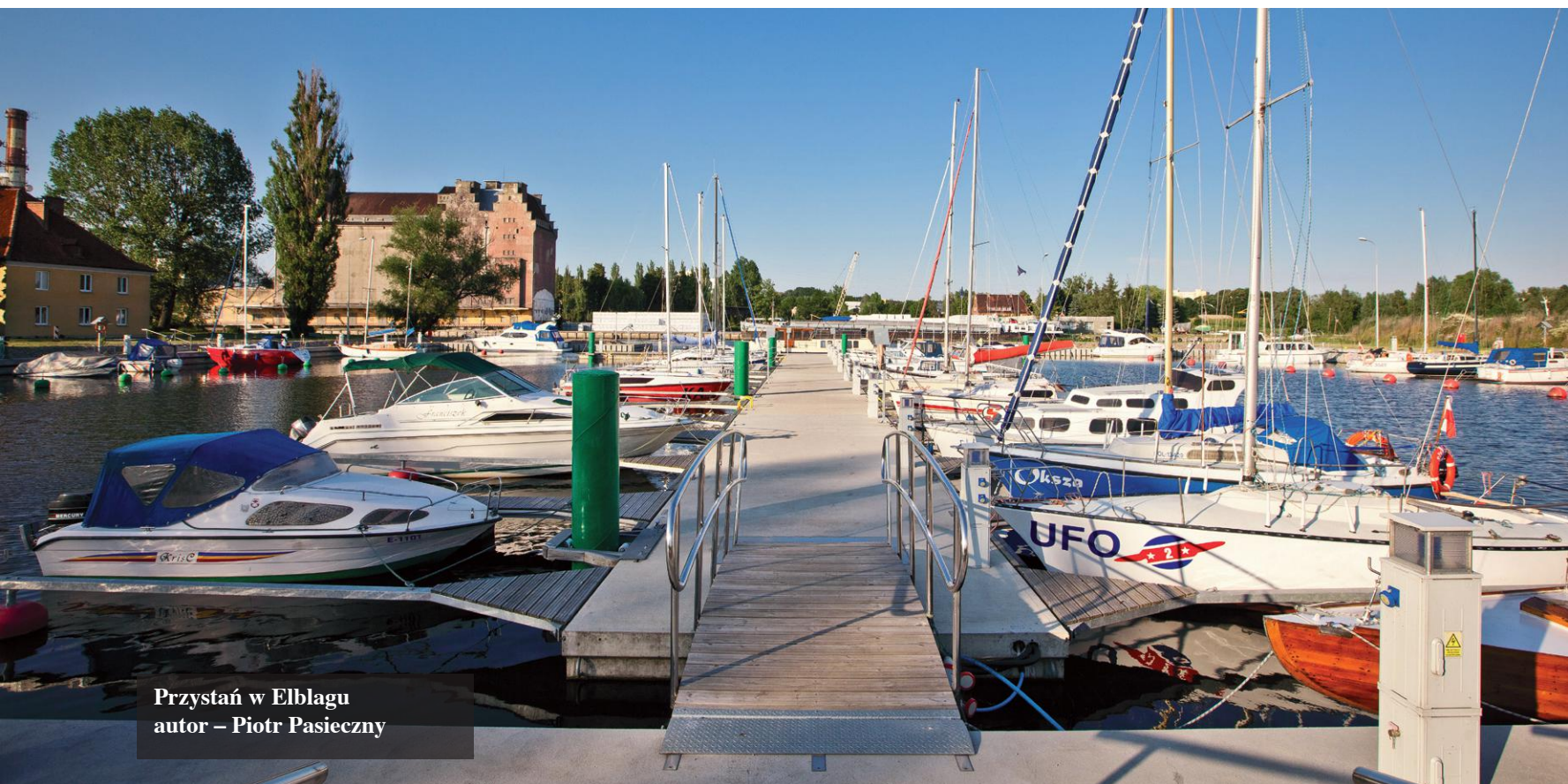
Wakacje na MDW E70 można zaplanować na kilka sposobów. Jednym z nich jest podróż wzdłuż poszczególnych rzek. Jeśli wybór padnie na Odrę,

koniecznie trzeba zatrzymać się w Cedynii, by zobaczyć klasztor Cysterek z XIII i XIV wieku, kościół p.w. Narodzenia NMP z kostki granitowej z przełomu XIII/XIV w., Muzeum Regionalne, ratusz z 1840 r., Wieżę Widokową oraz Pomnik Tysiąclecia Państwa Polskiego w Osinowie Dolnym. Miłośnicy przyrody muszą odwiedzić Cedyński Park Krajobrazowy, który znany jest z krajobrazów pochodzenia lodowcowego – na terenie tamtejszych rezerwatów odnaleźć można różne gatunki roślin i zwierząt. Kolejne atrakcyjne miejsce to Gozdawice, a konkretnie Muzeum Wojsk Inżynieryjnych I Armii Wojska Polskiego, w którym zobaczymy liczne pamiątki, w tym mapy frontu, modele oraz oryginalne łodzie, amfibie i pontony. Wiele atrakcji kryje w sobie odcinek drogi wiodący przez Wartę. Rozległe i podmokłe łąki to wizytówka Parku Krajobrazowego „Ujście Warty”, który ciągnie się na obszarze ponad 20 tys. hektarów. Piękno przyrody podziwiać można w rezerwacie ornitologicznym „Słońsk”, który jest jednym z największych powierzchniowo obszarów lęgowych gęsi w Europie, zajmującym

ponad 4 tys. ha. Na jego terenie znajdują się siedliska ponad 240 gatunków ptaków. Ruiny zamku i kościoła z XV wieku oraz liczne ruiny fortyfikacji ziemno-murawowych z XVI-XX w. to z kolei najważniejsze zabytki Kostrzyna nad Odrą. Kolejnym miastem wartym odwiedzenia jest Gorzów Wielkopolski. Tu trzeba zarezerwować sobie czas na obejrzenie gotyckiej katedry z początku XIV wieku, kościoła z przełomu XVIII i XIX wieku, murów obronnych z pierwszej połowy XIV wieku z basztami, spichlerza szkieletowego z XVIII wieku, zabytkowych domów mieszkalnych z przełomu XVIII i XIX wieku oraz pałacyku secesyjnego z początku XX wieku, w którym znajduje się obecnie muzeum regionalne. Przy ujściu Noteci do Warty leży natomiast Santok, gdzie zobaczyć można gotycki kościół oraz dzwonnice z początku XVIII wieku i domy o konstrukcji szkieletowej z XIX wieku. Wyptywając na Noteć, trzeba zaplanować czas na przystanek w Puszczy Noteckiej, której krajobraz urozmaicają potężne wały wydmy, tworzące labirynt dolin i pagórków. Budowle historyczne obejrzeć warto

Nakło nad Notecią, przystań
autor – Piotr Pasieczny

Przystań w Elblagu
autor – Piotr Pasieczny

Gorzów, przystań
autor – Piotr Pasieczny

w Dreźnie (między innymi barokowy pałac z XVIII wieku., obecnie obiekt szkolny, zespół budynków barokowych z XVIII wieku oraz pozostałości wałów obronnych z XVII wieku), w Wieleniu (m.in. pałac Sapiechów z początku XVIII wieku), w Czarnkowie (późnogotycki kościół z II poł. XVI wieku rozbudowany w XVII i XVIII wieku z wyposażeniem barokowo-rokokowym, liczne zabytkowe domy i magazyny zbożowe z I połowy XIX wieku). Inne atrakcyjne miejsca na szlaku to Krucz z pozostałościami szybów górniczych po kopalni węgla brunatnego z XIV wieku, a także Góra Krzyżowa, Radolin, Ujście, Dolina Środkowej Noteci, Osiek nad Notecią oraz Nakło nad Notecią. Najwięcej zabytkowych miast i miasteczek zlokalizowanych jest wzdłuż Wisły, wymienimy choćby Toruń (34 km na południe od szlaku), Solec Kujawski (7 km na południe od szlaku), Ostromecko, Topolno, Chełmno, Świecie, Grudziądz, Nowe, Wiosło Małe, Wiosło Duże, Opalenie, Kwidzyn, Tymawę, Piaseczno, Gniew, Tczew, czy wspomniany wcześniej Gdańsk. Jeśli ktoś woli uciec od gwaru miast, powinien udać się w stronę Parków Krajobrazowych Chełmińskiego i Nadwiślańskiego oraz Lasu Mątawskiego. MDW E70 to nie tylko zabytki

architektoniczne, ale też uczta dla miłośników historii inżynierii i handlu. Znajdziemy tam liczne zabytki techniki związane z funkcjonowaniem cieków i dróg wodnych, takie jak jazy, śluzy żeglugowe, historyczne miejsca przeładunku i składowania towarów, urządzenia melioracyjne, mosty i inne budowle komunikacyjne.

ROZWÓJ TAK, ALE DOBRZE PRZEMYSŁANY

Polski odcinek jest szlakiem bardzo malowniczym i zróżnicowanym, ale nie tylko to świadczy od jego atrakcyjności. Od kilku lat prowadzone są tu liczne inwestycje, które realizują samorządy i przedsiębiorcy prywatni, dzięki czemu z każdym rokiem poprawia się jakość infrastruktury wodniackiej. W ostatniej dekadzie największe realizacje to przebudowa bulwaru wschodniego w Gorzowie Wielkopolskim, budowa marin i portów w Gorzowie Wielkopolskim i Santoku, Czarnkowie, Drawsku i Nakle nad Notecią, budowa mariny w Bydgoszczy i Ujściu, oddalonej 34 km od szlaku przystani AZS w Toruniu, mariny w Grudziądzu, realizacja projektu „Pętla Żuławska – rozwój turystyki wodnej. Etap I” w postaci sieci portów i przystani żeglarskich w Tczewie,

Drewnicy, Białej Górze, Malborku, Osłonce, Rybinie, Błotniku, Braniewie, Krynicy Morskiej, Kątach Rybackich, Nowej Pasłęce, Elblągu i Tolkmicku, czy modernizacja i przystosowanie dla potrzeb wodniaków Bulwaru Zygmunta Augusta w Elblągu. Prace mają na celu rozwijanie w zrównoważony sposób drogi wodnej jako kanału transportowego, ale też jako atrakcji turystycznej, w taki sposób, by zachować pierwotną formę i piękno rzek oraz ich okolic. Odpowiedzialny rozwój pozwoli utrzymać dziewiczy charakter terenów i jednocześnie pozyskać jeszcze więcej odwiedzających, co dalej przełoży się na rozwój gospodarczy regionów. Samorządy województw zaangażowane w rewitalizację polskiego odcinka MDW E70 za cel stawiają sobie także doprowadzenie do zmian legislacyjnych, by w ten sposób uporządkować i ułatwić korzystanie ze śródlądowych dróg wodnych.

KILKA SZLAKÓW DO WYBORU

Międzynarodowa Droga Wodna E70 podzielona jest na kilka szlaków. Jeśli ktoś planuje wypoczynek w województwie lubuskim, powinien wybrać Szlak Dolnej Warty. Prowadzi on z Kostrzyna nad Odrą przez Gorzów Wielkopolski do Santoka. Przy założeniu, że codziennie

na wodzie spędzi się 8-10 godzin, można go pokonać w dwa dni. To świetny pomysł na krótki weekendowy aktywny wypoczynek. Na całym odcinku rzeka jest uregulowana i dobrze oznaczona znakami brzegowymi. Wielu wrażeń dostarczy podziwianie krajobrazu – Warta momentami meandruje tworząc osypiska i ostrogi. Inną propozycją na spędzenie urlopu na wodzie w tym regionie kraju, jest spływ Notecią. Startując w Santoku należy kierować się w stronę Drawska, a dalej Drezdenka, Krzyża Wielkopolskiego, Czarnkowa i Nakła nad Notecią. Na podróż tym szlakiem trzeba zarezerwować około pięciu dni, bo zdarza się, że sporo czasu spędzimy na śluzowaniu – większość śluz czynna jest do godz. 16.00, co należy wziąć pod uwagę, planując kolejne dni wyprawy. W Nakle nad Notecią rozpoczyna się kolejny odcinek drogi – mowa o Bydgoskim Węźle Wodnym. Przy intensywnym żeglownaniu przez 8-12 godzin dziennie odcinek ten można przebyć nawet w jeden dzień. Warto zaplanować też czas na zwiedzanie Bydgoszczy. Osoby, które chciałyby odpocząć w centralnej Polsce, mogą wybrać się na rejs

po Wiśle. Zaczynając przygodę w Toruniu, płynąc przez Solec Kujawski, Bydgoszcz, Chełmno, Świecie, Grudziądz, dotrzemy do Korzeniewa. Szlak ciągnie się przez 130 km, co oznacza, że trzeba zaplanować sobie cztery dni na meandrowe pływanie po 8 godz. dziennie. Trzeba pamiętać o zachowaniu bezpiecznej odległości od kilkudziesięciu do 200 m z uwagi na często niewidoczne i zniszczone ostrogi regulacyjne. Ponieważ nurt Wisły jest dość wartki, lepiej unikać wykonywania szybkich manewrów. Wycieczka Pętlą Żuławską to z kolei przeprawa kilkoma rzekami. Zaczynając w Gdańsku i płynąc w kierunku Błotnika, a dalej do Drewnicy, Rybiny, Elbląga, Malborka, Tczewa, Białej Góry do Ostonki, przemierzać będziemy Motławę, Martwą Wisłę, Wisłę, Szarpawę, Kanał Jagielloński i rzekę Elbląg. Na wycieczkę, przy założeniu, że będziemy żeglować spokojnie, potrzeba sześciu dni. Ponieważ trasa ma formę pętli, wyprawę można rozpocząć w dowolnym jej punkcie. Ostatni szlak na MDW E70 to rejs wokół Zalewu Wiślanego. Swoją początek bierze w Elblągu, skąd dalej płynie się do Kadyn, Tolkmicka, From-

borka, Nowej Pasłęki, Piasków, Krynicy Morskiej aż do Kątów Rybackich. Ta trasa to propozycja dla osób, które poszukują drogi o średnim stopniu trudności – w tym przypadku wiele zależy od pogody, a w szczególności od wysokości fal. Ponieważ zdarzają się mgły i zamglenia, trzeba mieć ze sobą GPS do nawigowania. Trasę można pokonać w ciągu siedmiu dni przy założeniu spokojnego żeglowania.

Przy planowaniu podróży trzeba wziąć pod uwagę także aktualny stan wód. Sytuację najlepiej śledzić na stronie Krajowego Instytutu Meteorologii (<http://instytutmeteo.pl/aktualne-stany-rzek-w-polsce>). Aktualne doniesienia o utrudnieniach na szlakach znajdziemy na stronie Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (www.wody.gov.pl/komunikaty-nawigacyjne).

Z kolei na stronie <https://mdwe70.pl/> zamieszczone są wszelkie przydatne informacje dla wodniaków planujących wyprawę szlakami wchodzącymi w skład MDW E70.

Czarnków, marina
autor – Piotr Pasieczny

Zwiedzanie miasta zabytkowymi autobusami

trasa: **Kalisz Piastowski**

autobus **Jelcz Cabrio**

4, 5, 11, 12, 18, 19, 25, 26 lipca
1, 2, 8, 9, 15, 16, 22, 23, 29, 30 sierpnia

Godziny odjazdów:
12.00, 14.00, 16.00

trasa: **Kalisz przemysłowy**

autobus **SAN H100B**

4, 5, 11, 12, 18, 19, 25, 26 lipca
1, 2, 8, 9, 15, 16, 22, 23, 29, 30 sierpnia

Godziny odjazdów:
12.15, 14.15, 16.15

Przystanek startowy znajduje się przy ul. Kanonickiej/planty, przy „Stefciowej ławeczce”.
Przejazd jest bezpłatny.

Centrum Baśni i Legend Kaliskich oraz Skarbiec Sanktuarium św. Józefa

WTOREK, ŚRODA, CZWARTEK

– godz. 10.00–15.00

PIĄTEK – godz. 10.00–18.00

SOBOTA, NIEDZIELA

– godz. 10.00–16.00

Bilety normalne 6 zł, ulgowe 4 zł do kupienia
w biurze baszty „Dorożki”, pl. św. Józefa 7.

Kalisz

Odkryj tajemnice kaliskiego ratusza

– ekspozycja multimedialna
i centrum edukacyjno-promocyjne

**WTOREK, ŚRODA,
CZWARTEK,
SOBOTA, NIEDZIELA**
– godz. 10.00–18.00

PIĄTEK – wejście nocne *
– godz. 14.00–22.00

Wejście o każdej pełnej godzinie.
Ostatnie na godzinę przed zamknięciem.

Bilety normalne 8 zł, ulgowe 5 zł do kupienia
w Informacji Turystycznej na parterze ratusza
lub na stronie bilety.kalisz.pl

Ekspozycja powstała w ramach realizacji projektu pn. „Adaptacja pomieszczeń zabytkowego budynku ratusza miejskiego na ekspozycję poświęconą dziedzictwu historyczno-kulturowemu Kalisza i regionu”, dofinansowanego w ramach Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014 – 2020.

www.kalisz.pl

Kalisz. Dopisz swoją historię.

miasto_kalisz